

Лавріненко М. В., здобувачка вищої освіти 3 курсу, група СР-181,
Мекшун А. Д., к.пед.наук, старший викладач кафедри соціальної роботи
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

ДО ПРОБЛЕМИ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Наразі одна із розповсюджених форм порушення прав людини це – насильство у сім'ї. Щороку трагедія сімейного насильства загрожує фізичному і психічному здоров'ю і життю десятків тисяч людей [1]. Так, за даними Української Гельсинської спілки з прав людини сьогодні на обліку органів внутрішніх справ за вчинення насильства в сім'ї перебуває більше 93 тисячі осіб [2]. Щогодини мінімум 15 жінок стають жертвами насильства у сім'ях. У цілому, згідно із статистичними даними, 68% жінок в Україні зазнають знущань у сім'ї. Вони страждають від домашнього насильства частіше, ніж від пограбувань, згвалтувань чи автомобільних катастроф разом узятих. 35-50% жінок, які потрапляють у лікарні з тілесними травмами – це жертви домашньої тиранії [2].

Як правило, насильство в сім'ї характеризується таким ознаками:

- якщо фізичне насильство вже мало місце, то зазвичай надалі зростають частота його повторення і ступінь жорстокості;
- насильство й образливе поводження чергуються з обіцянками змінитися і вибаченнями, принесеними кривдником;
- при спробі розірвати відносини спостерігається ескалація небезпеки для жертви [3].

Метою статті: є дослідження соціальної роботи з жінками, що зазнали насильство.

Домашнє насильство має широкий спектр фізичних, психологічних та соціальних наслідків для всіх членів сім'ї, зокрема для його жертв та виконавців.

Основи теорій насильства були закладені в дослідженнях Д. Галтунга, Г. Блумера, М. Вебера, Х. Арангурена, Е. Дюркгейма, Г. Зімеля, Л. Козера, Р. Дарендорфа, Р. Мертона, Г. Москі, У. Самнера, А. Смолла, П. Сорокіна, О. Шпенглера, Г. Тарда, З. Фройда, Е. Фромма.

Різноманітні аспекти проблематики насильства в сім'ї розглянуті в працях зарубіжних (психологів: Л. Берковіца, Е. і П. Добаш, М. Страуса, Н. Блеклока, Е. Саттерленда, соціологів: Г. Паттерсона, Р. Коллінза та ін.) і українських (соціологів Ю. Галусян, А. Лисова, психологів О. Ляковська, Н. Максимова, І. Грабська, О. Шинкаренко та ін.) дослідників[4].

У педагогічній спадщині тема профілактики насильства в сім'ї частково представлена у роботах І. Трубавіної, Т. Алексеєнко, В. Захарченко, А. Ноур[4].

На думку більшості жінок чи чоловіків, домашнє насильство – це побої. Так, соціологічне опитування 24 каналу, проведеного у січні 2019 року показало, що згвалтування вважають насильством тільки 50% чоловіків та 56% жінок. Тобто для інших це все ще залишається проявом «любові»[5].

Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» визначає домашнє насильство, як діяння (дія або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї між родичами, подружжям і т.д.

Законодавство визначає наступні ознаки, які вказують на наявність насильницьких дій щодо людини:

- навмисність;
- фізична, сексуальна, психологічна чи економічна спрямованість дій, які можуть виявлятися як в комплексі, так і кожна з дій окремо;

- порушення конституційних прав людини («невід’ємне право на життя», «право на повагу до його гідності», «право на свободу та особисту недоторканність», право на особисте життя, «право на володіння, користування й розпорядження своєю власністю», «право на працю», «кожен з подружжя має рівні права і обов’язки у шлюбі та сім’ї» тощо);
- наслідки на рівні нанесення моральної та фізичної шкоди, шкоди психічному здоров’ю тощо[5].

Мотиви насильництва визначаються поєднанням різних факторів. Фактори ризику, такі як: вживання алкоголю, потерпання від насильства в дитинстві, гендерні нерівності, низький рівень освіти.

Відповідно до Закону «Про запобігання та протидію домашньому насильству», який був прийнятий у грудні 2017 року, коло тих, хто має реагувати на випадки домашнього насильства розширилось.

До органів та установ, на які покладається здійснення заходів з попередження насильства в сім’ї, відносяться:

1. Спеціально уповноважений орган виконавчої влади з питань попередження насильства в сім’ї, яким визначено Міністерство соціальної політики України, а також відповідні управління місцевих державних адміністрацій.

2. Відповідні підрозділи органів внутрішніх справ, до яких належать служба дільничних інспекторів поліції та кримінальна поліція у справах дітей органів внутрішніх справ.

3. Органи опіки та піклування.

4. Спеціалізовані установи для осіб, які вчинили домашнє насилля, та жертв такого насильства, до яких належать: кризові центри для членів сімей, у яких вчинено домашнє насилля або існує реальна загроза його скоєння; центри медико-соціальної реабілітації жертв насилля в сім’ї [6].

Отже, проблема насильства щодо жінок не втрачає своєї актуальності і є однією з найважливіших проблем сучасності. Сімейне насильство не має залишатися без покарання, воно не повинно бути тільки справою сім’ї, саме в соціумі повинен закладатися фундамент ненасильницької сімейної поведінки.

Список використаних джерел

1. Бойко С. М. Причини та чинники домашнього насильства. Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки: Збірник наукових праць. Київ–Запоріжжя, 2002. Вип. 25, – 480 с.

2. Гендерна дискримінація та насильство щодо жінок [Електронний ресурс] // Харківська правозахисна група. – 2014. – Режим доступу доресурсу: <http://khpg.org/1398061293>.

3. Боднар А. Я., Павленко С. С. Визначення ефективності методів активного соціально-психологічного впливу у роботі з жінками - жертвами сімейного насильства. *Наукові записки [Нац. ун-ту "Києво-Могилян. акад."].* К.: Києво-Могилян. акад., 2009. Т. 97: Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота, С.61-64

4. Кравченко О., Войтовська А., Скачко М. Аспекти соціальної роботи з жінками, які зазнали насилля. Гендерна парадигма освітнього простору. 2018. №7-8, с.91-99.

5. Нестерчук В. В. Домашнє насильство над жінками як об’єкт соціальної роботи. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика: Збірник наукових праць. Сєверодонецьк, 2019. Вип 5(92), С. 172-179.*

6. Попередження домашнього насильства щодо дівчат та жінок у м. Києві: модель, особливості, перспективи / [Я. Бордіян, Т. Журавель, О. Кулаковська та ін.]. Київ, ТОВ "Видавничий дім "КАЛИТА", 2017. 98 с.

Маслак М. В., здобувачка вищої освіти 3 курсу, гр. СР-181
Науковий керівник – **Ревко А. М.**, д.е.н., професор кафедри
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

НЕБЛАГОПОЛУЧНІ СІМ'Ї ЯК СЕРЕДОВИЩЕ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ ДІТЕЙ

Сім'я – є соціальним інститутом первинної соціалізації людини. Родина може бути як і сприятливим чинником для розвитку і формуванню особистості, так і справжнім джерелом психічних травм людини, а також пов'язаними з ними різноманітними розладами особистості. Соціалізація – процес входження індивіда в суспільство, активного засвоєння ним соціального досвіду, соціальних ролей, норм, цінностей, необхідних для успішної життєдіяльності в певному суспільстві. Якщо у дитини не буде сприятливих умов для успішної соціалізації, в подальшому житті можуть бути проблеми.

Метою даної публікації є визначення основних факторів, котрі можуть впливати на розвиток особистості дитини в неблагополучній родині.

Дослідження проблеми впливу неблагополучних сімей на дітей займалися такі науковці, як: С. Арзуманян, С. Белічевої, М. Буянова, А. Єлізарова, Т. Міньковського, А. Мудрика. Серед сучасних українських вчених даною проблематикою займалися А. Беседіна, Н. Лавріненко, В. Пилипенко, Р. Пріма, Т. Перепелиця, Ю. Якубова.

Важливим є розуміння, яка саме сім'я вважається неблагополучною, як її можна класифікувати і, найголовніше, які можуть бути наслідки для дитини, котра зростає в такій сім'ї.

Розрізняють такі типи неблагополучних сімей:

- педагогічно некомпетентна. В такій родині можна спостерігати брак або відсутність педагогічних знань і навичок у батьків. В повній мірі батьки можуть використовувати ті самі неефективні методи для виховання своїх дітей, котрі використовували їх власні батьки. Користуватись іншими методами виховання батьки або не вміють, або не хочуть і досить розповсюджене явище коли немає бажання щось змінювати, адже їм так зручно і вони так звикли. У результаті чого страждають обидві сторони. Так, наприклад, авторитарний стиль виховання, коли батьки використовують наказову форму, проявляють неповагу до особистості дитини, а тим більше застосовують рукоприкладство ведуть до конфліктів між батьками і їх дорослими дітьми. Звісно, що стиль виховання, побудований на погрозах і покараннях навряд чи сприятиме розвитку здорової і гармонійної особистості. Стиль потурання – це взагалі відсутність інтересу до життя дитини, виховання за принципом “куди крива виведе”. Гіперопіка також не сприяє розвитку здорової особистості. Прояв надмірного жалю до дитини, бажання все зробити за неї, захистити від труднощів призводить до появи у дитини егоїзму, неадекватної завищеної самооцінки і рівня вимог [Зак, с. 54].

- конфліктна. У даній сім'ї, як правило, панує атмосфера грубості і несправедливості, а іноді і атмосфера жорстокості і насильства. Діти живуть в оточенні, де прихований страх, напруженість і тривога присутні завжди, але відсутня стабільна безпека. Повернутися додому зі школи – вже стресова ситуація, оскільки діти ніколи не знають, чого чекати далі.